

1 1 1 8

A Magyar Hírlap hétfői melléklete
2017. november 18.
Szerkesztette: Petán Péter
Művészeti vezető: Salát Zalán Péter

B ő r d a r a b o k

Juhász Gyula: Olympiai óda

Bástya, arany-pajzsos szülőanyám te,
Nincs nekem a te ügyednél fontosabb
És a vasárnapi viadalnál,
Melyben megbírkózunk Sabáriával.
Sok diadalt is arattunk a versenyeken
(Bár néha kupán is vágott a kudarc,
De ezt csak zárjelek közt zengem,
Hogy az avatatlanok ne hallják)
S ékesítéink tripusokkal házunkat
És ezüst serleggel, okirattal.
Illatozó koszorút
Sokat nyeréink. Fényesek érdemeink
Nesztelen rúgásban a pályateren.
(Bár néha nullára leégtünk.)
Acht, Kronenberger, Weiglhoffer,
A védelem nemtői segítsenek,
(S ne kelljen hívni a mentőt.)
Hogy mindig szűzen maradjon a bástyakapu!
Steiner, Tóth és te Simóka főleg,
Fürge főura a büszke Tiszának,
(Ha ugyan nem változik addig a halvesor.)
Höss, Varga, Beck és Pomacsek esetleg
És Ábrahám, te a Bástya kebelében,
Ti hátvéd, halvesor, csatársor, közép.
Ti piros-feketék mind, valahányan vagytok,
Előre, üdv, tempó, szerencse fel, evoé,
Rajta, hipp, hipp, hurrá, győzelem!
Herczeg, hátha megjön a Gól is!

1928

L á b s z á r s e r e g

„Taps és ujjongás az egész tömegben: kijöttek a magyarok. Piros blúz és fehér nadrágocska. Tizenegy helyes kisfiú”

Villámgyors darutánc

Talán rossz kép él bennünk a 20. század első felének magyar irodalmi hőszairól, legalábbis ha arra gondolunk, volt-e bármi közülük is a legnépszerűbb játékhoz, a futballhoz. Többségüket inkább tudjuk elképzelni kávéházakban, mint tribünökön – de ez esetben is baj, ha nem elég erős a képzeletük, vagy éppen nem ismerjük jól munkásságuk ezen szegmensét.

A hősidők egyik MLSZ-elnöke, Rákosi Viktor (irodalmi álnévén Sipulusz), a jeles író és hírlapíró – egyébként a talán nála is híresebb Rákosi Jenő és Rákosi Szidi test-

vére – kifejezetten gyakran járt meccsre, s azokról, általában nagy-nagy lelkesedéssel be is számolt a barátainak, kollégáinak.

Az 1918-ban kiadott Football Almanach idézi Bródy Sándornak, jeles színházi művek, mint A tanítónő, A dada és A medikus szerzőjének szavait: „Soha életemben még nem voltam futballmeccsen, de a fiaimnak már sok labdát vásároltam. Annyit, hogy azokból a bördarabokkal talán egy század katonaságot lehetne ekvipírozni. Mindig Hock János és Rákosi Viktor barátaimtól értesültem az izgalmas lefolyású mérkőzésekről. Egyszer azonban okvetlen kimegyek egy meccsre.”

Figyeljünk a „fiaimnak” kitételre, ezek szerint bizony Bródy András, a későbbi újságíró és az egyébként házasságon kívül született, de aztán az 1906-tól a Bródy-házban nevelkedő Hunyady Sándor regény- és drámaíró, például A vöröslámpás ház vagy a Bakaruhában szerzője is bőszen rúgta hajdanán a labdát a környékbeli utcákon, grundokon.

Ám alkalmasint a legszebb történet József Attiláé, akiről nemrégiben írva Csillag Péter, a Nemzeti Sport újságírója elevenítette fel, hogy kisiskolai tanulmányai során osztálytársa volt Sebes Gusztáv, az Aranycsapat legendás szövetségi kapitánya. (Sebes az Örö-

mök és csalódások című, a nyolcvanas évek elején kiadott könyvében ír erről.) Csillag azt is kiderítette, hogy József Attila a legismertebb prózai művének, a Csozogi, az öreg suszternek a főalakját nagy valószínűséggel Sebes Gusztáv édesapjáról, az öreg Scharenpeckről mintázta. A költőseni maga is futballoz(gat)ott, írt erről a Simon Jolán színésznőhöz írt versében: „„Egyszer, ha nem veszi észre, / nézzetek arcába hosszan, / magános férfiak gondolták ki, / amikor én még futballoztam.”

Folytatása a III. oldalon

Villámgyors darutánc

„Nők, férfiak, gyermekek a fák tetején, szegénységet, vesztett hadjáratot, orgyilkos bolsevizmust felejtenek”

Talán Juhász Gyula is látta a szegedi Bástya ezen mérkőzését, amelyet a piros-feketék a legendás, e meccsen, 1929. szeptember 15-én először a nagy Orth Gyurival kiálló Budai 11-gyel vívtak. Beneda-Benedek István, a Tisza-partiak válogatott kapusa hárit, a csíkos mezes Schmidt János és Ember József, valamint a védő Wahl Ernő figyel a Hungária út nyolcezer nézője előtt

A szerző gyűjteményéből

Csak a futball iránti szeretet a magyarázat arra, hogy Juhász Gyula nem gerjedt haragra az állandó szó helytelen leírásán. Inkább büszke volt arra, hogy bérletet kapott a szegedi proficsapat mérkőzéseire az 1927–1928-as idényben

Folytatás az I. oldalról

Krúdy Gyula, noha mint Kő András kintő, 1985-ben a Népsportban megjelent, a zseniális író és a vele barátságban lévő Hajós Alfréd „találkozási pontjait” boncolgató írásából is kiderült, az iskolai tornaórák alól gyakran felmentette magát, lusta volt – de nézni nagyon szerette a sportot, sőt sokszor őszinte csodálattal és rajongással írt róla. A futballról is.

Például 1919 őszén óriási figyelmet kapott, hogy a háborúban ellenséges Anglia Budapestnél a Dunán állomásozó hadihajójának legénysége megmérkőzött a Margitszigeten az FTC, a MAC és a BAK játékosából összeállított „kombinálttal”. A sportszempontról jelentéktelen, presztízs és politikai aspektusból kiemelkedő esemény fontosságát jelzi, hogy az október 14-i Nemzeti Sportba Krúdy Gyula írt a meccsről, s még inkább a körítésről, érezhető nosztalgiával a békeidők iránt.

A Lapdajáték című írásban olvasható: „A Dunán, az ó-budai partokon a Grand Navynek egy lobogós monitora örökdió. Nagybritánia és India valamennyi zászlója kint, mint a legnagyobb ünnepélyeken, a hajóórség ugyanabban a fehér egyenruhában, amelyben ez órában tán a kínai partokon is örökdió angol tengerészek, míg a szabadnapos hajósok a Margitszigeten rúgják a lapdát. Messziről nézem a lapdajátékot, a modern ifjak e villámgyors darutáncát, lábszáraknak seregét, amely sereg a sportok legmámorítóbbikát, a footballt rakja olyan taktusra, hogy a gyakorlatban szem káprázva tudja követni izmoknak, térdeknek, lábknak ritmusát. (...) A régi pesti vasárna-

pi délutánok hangulata tér vissza ez október napfényben. Tízezernyi fej a tribünön, nők, férfiak, gyermekek a fák tetején, szegénységet, vesztett hadjáratot, orgyilkos bolsevizmust felejtenek az emberi tekintetek, amelyek a mezőre merednek (...) Régi pesti délután! Angol-magyar mérkőzés, amelyhez izgultabban kereste jegyét az előkelő pesti dáma, mint a divatos színházi estélyhez. (...) Én magamban azt gondolom e fénylő délután, hogy a nagyranövekedett, szinte világ-hírű pesti futballisták hamarabb megtalálják a kézzszorítást az ellenséges külfölddel, mint nagyfejű politikusaink. (...) És Londonban és New-Yorkban és Chikágóban, ahol a világlapok obszerválják a földgömb eseményeit: e napokban jelenti először a kábel, hogy Budapesten háborún és bolsevizmuson kívül egyéb érdemleges esemény is történt, angol fiúk lapdázta magyar fiúkkal.”

Néhány héttel később Karinthy Frigyes is írt a Nemzeti Sportba, A bécsi ütközet címmel. Áthallásos humoreszkje megjelent a Ne bántsuk egymást című könyvében is. Ugyancsak a jövőre már száztizenöt éves sportnapilapban publikált Szenes Andor, a szavak és a rímek nagymestere, Karácsonyi strófák címmel.

Az Önálló megfigyelésem címűben a kor egyik ismert budapesti csapatának, a BAK-nak a nevével játszik: „Arról panaszkodott nálam / a minap egy „BAK”-tag / Hogy a BAK a bajnokságban / Nagyon hátul baktat, / Tudom jól én ennek okát / – S magamba nem folytom – / Az a baj, hogy gól helyett a / BAK-bakot lött folyton.”

A naturalizmus és kritikai realizmus legnagyobb magyar alakja, Móricz Zsigmond is meg-megfordult futballmérkőzéseken. Az 1927. szeptember 25-én az Üllői úton játszott Magyarország–Ausztria mérkőzést (5:3) a helyszínen szurkolta végig. Hogy mi célból látogatott ki a meccsre, az nem derül ki a Negyvenezes ember című írásából, ám hogy nem ez volt az első kalandja a labdarúgás világában, az kiderül: „Én nagyon ritkán voltam ilyen mérkőzésen.”

Sőt még az is kiderül, hogy valamelyest „képben volt”, értett a futballhoz. Tudta, hogy a „sógorok” az előző áprilisi összecsapáson nagyon elverték a mieinket (6:0). Tisztában volt azzal, hogy a játékvezető Angliából érkezett (Albert Prince-Cox), gyorsan memorizálta az osztrákok balszélsőjének a nevét. Amúgy maga a játék kevésbé hozta lázba, annál inkább a körítés!

Beszámolója túlnyomó többsége a szurkolókról szól, mégpedig rendkívül eleven, már-már a 21. századot idézően modern stílárú megközelítésben: „(...) álmélkodva és gyönyörködve néztem az emberfejekből szőtt függőnyt, amely körülvette az ovális pályát. (...) Párezer osztrák foglalja le a nagytribün egy szakaszát s tapsolnak, mert kiugrált a pályára az osztrák csapat. (...) Piros-fehér zászlócskák áradata leng a tribünök szemközti területén. Akkor viharzó vad taps és ujjongás az egész tömegben: kijöttek a magyarok. Piros blúz és fehér nadrágcska. Tizenegy helyes kisfiú.”

Megemlíti, hogy kedvenc történelmi személyisége, a nagyságos Bethlen Gábor sem

tudott soha negyvenezes harcost egybegyűjteni, mikor hadjáratba vonult.

Ha Móricz Zsigmond elsősorban társadalmi eseményt látott a válogatott mérkőzésében, Juhász Gyula annál inkább rajongott érte. A Délmagyarország című lapban 1913-ban írt a Ferencváros nyugat-európai túrájáról: „A német és angol lapok a legnagyobb elismerés hangján emlékeztek meg a Ferencvárosi Torna Club teljesítményeiről. Dicsérték azt a nemzetet, melynél a sport ilyen fejlettséget ért el s felkeltették iránta széles körökben a figyelmet, mert a sport nagyraihivatottságát ennyire megértő nemzet, csak kultur-nemzet lehet.”

A magyar impresszionizmus legkiválóbb poétája 1928-ban, az amszterdami játékok évében Olimpiai óda címmel közzétett egy műremekét, melynek időmértékes soraiba beleszótt az akkori szegedi profi klub, a Bástya kvázi valamennyi hadra fogható futbalistájának vezetéknevét. (A cím kissé megtévesztő, mert a hangnem ironikus, nem pedig ódaian fennkölt szárnyalású.) Ám ami még ennél is érdekesebb, hogy a költeménye végén az 1911-ben megjelent Babits-kötet (Herczeg, hátha megjön a Tél is) címének parafrazisát csattantja el – csattanóként: „Herczeg, hátha megjön a Gól is!” Hogy aztán az esztergomi Előhegyen az éteri magány elefántcsonttornyába húzódó „magyar Horatius” örült-e a nyugatos társa – már-már a melegség határát súroló – ötletének, arra tán az irodalomtörténet avatott ismerői sem tudnának határozott választ adni...

